



## Örökség

Betekintve a székely családok életébe megfigyelhetjük, hogy a családban a gyermekek megpróbálták tiszteletben tartani, illetve követni szüleik példáját ugyanúgy, ahogyan székely népünk szerette megtartani az ősöktől örökölt hagyományokat, szokásokat. Hála Istennek mindig tanulhattunk elődeink életviteléből, csak néhányat említve: a hit, a gyermekvállalás, összetartozás, segítőkészség, idősök tisztelete, a faluért való tenni akarás, és természetesen ünnepelni is tudtak.

Az egyik legszebb ünnepkör a farsangi mulatságok voltak, amelybe a kortársbálok és a farsangzárás tartozott. Amíg nem épült fel a NÉPHÁZ, a falu népe a maga tiszta egyszerűségével mindig megtalálta a helyet, ahol a sűrke hétköznapiakat szebbé, ünnepélyesebbé tehetette, és mulathatott kedvére.

Ha a mostani időket nézzük, népünk mindig megtalálta az alkalmat (ha néha tiltották is), és átmentette nemzedékről nemzedékre népünk szokásait.

Álljon itt példának az 1928-ban születettek 50 éves bálján elhangzó, Silye István bácsi által leírt írás:

A lövétei 50 éves találkozók nagyon régi eredetűek, de sajnos írásos feljegyzés nincs róluk. Csupán annyit sikerült megtudnunk, hogy ezelőtt 40 évvel a felső Gábos János házában tartották (amely házat azóta lebontottak), és itt kizárólag csak kortársak voltak jelen.

*folytatás a 3. oldalon*

## Áprily Lajos: Évszakok zenéje

/részlet/  
Új cinkeszó

Köd és mínusz tíz. Február.  
De az a "kicsicsúr"-madár  
nagyvígán fittyet hány neki  
s pici gitárját pengeti.  
Nem lát eget, nem lát napot,  
nem érez olvadás-szagot,  
köd gomolyog, köd tornyosul,  
tollára permetegje hull,  
de ő csak szól, csak zöngicsél.  
Ki bátorítja, mire vár?  
Alusznak még a vak csirák.  
Azt várja tán, hogy egy bohó,  
kíváncsi és hamarkodó  
avar-takarta hóvirág  
csukott szemét kinyissa?  
Kicsi madár,  
te drága, drága optimista  
Gyere tavasz, várva várlak,  
hozz új ruhát fűnek, fának.

## Válságban

Válságban a világ, gazdasági válságban, de nemcsak. Világszerte hallani, hogy egymás után zárnak be a gyárak, emberek ezrei kerülnek egyik napról a másikra az utcára. Szűkebb hazánkban, Székelyföldön sincs ez másképp, talán csak annyi a különbség, hogy a gazdasági válság számarányaiban kevesebb embert érint, mivel itt nincsenek több ezres tömegeket foglalkoztató mamutvállalatok. Minden egyes elbocsátás egyszemélyes tragédia, amely elsősorban a szűkebb családi körben csapódik le. A gazdasági válságot kormányok, politikusok próbálják orvosolni, s talán sikerülni is fog kisebb-nagyobb eredményeket felmutatni, de úgy néz ki, hogy ez nem az idén lesz... Válság van a világban, gazdasági válság. Nagy baj, de nem a legnagyobb. A legnagyobb baj az, hogy válságban van a társadalom is. Ebben a Fekete Pákós, Győzikés és Mónikás világban lehet-e ez másképp? Mikor minden tévécsatornán az ömlik, hogy minden érték, ami nem normális.

*folytatás a 6. oldalon*

## Mi történik Lövétén?

A "Mi történik Lövétén?" sorozat következő témája a 2008-ban felújított pósfalusi iskola történezeit fogja magába foglalni, a jelen pillanatban elvégzett, illetve a még betervezett és el nem végzett munkálatok leírását és folyamatát fogja bemutatni.

Sokunkban immár több alkalommal felmerült, sőt konkrétan megfogalmazódott az utóbbi időben nagyon kevés felújítást élvező pósfalusi iskola rehabilitálása, modernizálása. Erre konkrétan 2008-ban kerülhetett sor, amikor sikerült megtalálni azokat a pénzforrásokat, amelyek fedezték ezeknek a munkálatoknak a költségeit. A tervek és a különböző engedélyek, az építkezési engedély megszerzése után kerülhetett sor a munkálatok meghirdetésére, illetve az elbíráló bizottság döntésére, amely értelmében a székelyudvarhelyi székhelyű kereskedelmi társaság, a TRIGA kft. - illetve ennek egy lövétei alvállalkozó csoportja - nyerte meg a munkálatok elvégzését. A helyi és kormánypénzből tervezett munkálatokra sajnos csak szeptember-október-novemberben kerülhetett sor az erre szánt pénzek késése miatt, így az előzetesen nyári szünetre tervezett munkálatok december elején fejeződtek be. Továbbá a munkavégzés időszaka alatt olyan előre nem látott munkák jelentek meg, amelyeket halasztani nem lehetett, így későbbre tolva a tervezett munkálatok befejezését. A jóisten mégis velünk volt, ugyanis megérkezett az előzetesen igényelt iskolabusz, és így a gyerekek szállítása a központi iskolába rendes körülmények között megoldódhatott.

A beruházás tervezett összértéke 197.516,48 RON (régi pénzben 1,975 milliárd lej), amely összeg kiegészült a már említett, előre nem látott munkálatok értékével, vagyis 65.861,50 RON (régi pénzben 658,615 millió lej), tehát összesen 263.377,98 RON (régi pénzben 2,6 milliárd lej). Az elvégzett munkálatok a következőket foglalták magukba:

- teljes tetőcsere, vízlefolyókkal együtt
- nyílászárók (ajtó, ablakok) kicserélése
- illemhelyek kialakítása
- beltéri felújítások (vakolás, falazás, meszelés, villanyhálózat kicserélése)
- kültéri szigetelés, lábazat
- szennyvízgödör elkészítése
- kerítés, kapu felújítása

Az időjárás viszontagságai miatt még a tereprendezés, valamint az épület körüli járda lefektetése maradt hátra, amelyek a megegyezések alapján a tavaszi hónapokban fejeződnek be.

Ezúton is megköszönjük az építő cégnek a minőségi munkáját, ugyanakkor köszönetet mondunk mindazon pedagógusoknak és szülőknek, akik idejüket feláldozva részt vettek a termék kitakarításában és bármilyen munkában. Köszönjük.

Lázár Zoltán,  
polgármester

## Örökség

*folytatás az első oldalról*

Az 50 éves találkozók mérete függött a korosztály létszámától és a mindenkori gazdasági helyzettől.

E találkozókat, amikor már kinőttek egy családi házból, akkor a középszegi malomházban, Kála Bandi asztalosműhelyében, a régi csendőr laktanyán és a piacon levő barakkhelyiségben rendezték meg. ...

Először 1965-ben tartották a népházban. Az akkori korosztály alacsony létszáma a megnövekedett helyiséghez viszonyítva nagyon alacsony volt, és így a családtagokon kívül még vendéget is hívtak.

Az évek folyamán a vendég hívás csakhamar kimaradt, míg 1977-ben már a gyerekek számát is korlátozni kellett. ...

Ennek a dátumnak a megörökítésére szeretnők elindítani ezt a faragott pálcát, amelyet Szakács András készített ajándékba a mi korosztályunknak. Mi az utánunk következő 50 éveseknek ajándékozunk, hogy legyen ez az ötvenévesek váltóbotja. És ezzel egy időben szeretnők, ha minden 50 éves korosztály ebbe az "Emlékkönyvbe" beletenne a krónikájából egy példányt.

Mi itt átadjuk az utánunk következő 50 éveseknek azzal a kéréssel, hogy 1 év múlva ők is adják át a következő korosztálynak. Útjára indítása előtt egy kérésünk van: Úgy őrizzék meg e váltóbotot és az "Emlékkönyvet", mint ahogy Jókai regényében őrizték a "Csittvári krónikát."

És így elindult egy szép ünneplési folyamat, amelyet az idén az 1959-ben születettek is nagy tisztelettel megtartottak, és zászlójukra mintegy tisztelet gyanánt az 1929-30-as években épült Népházat varrták, amelyen ott tündököl három kereszt.

A farsangzárást hála Istennek sikerült a régi szokás szerint megtartanunk, maszkabál, nősemeberbál, székelyruhás bál és húshagyókedd.

A legcsodálatosabb két dolog ezekben a napokban a mindig telt ház és a csodálatos székelyruha viselete.

Az idén először sikerült a farsangi felvonulást ugyanúgy megszervezni, mint régen, hiszen a sorrend kialakult a régi szerint: elől a 35 tagú gyermek-fúvószenekar, utánuk az ünneplő nép, majd a sort a népi zenekar zárja.

Végezetül mondjuk el tiszta lelkiismerettel, ritka az a falu, amely a kortársbálok alatt ennyire megtiszteli az ünnepeket, ahol gyerekek, fiatalok büszkén hordják a székelyruhát, és egyre többen újat csináltatnak. És ritka az a falu, amely ősei példáját követve először elmegy hittel, bizalommal az ősi templomba, és hálát ad Istennek, majd azután megy a Népházba, ahol úgy szórakozik, hogy a színpad fölötti kereszt tiszteletén ne essen csorba.

Áldja meg a jóisten maroknyi népét, hogy tovább tudjon élni és munkálkodni Isten és ember dicsőségére, és Lövete ne vesszen ki népünk szívéből, mert házad lehet száz, lakhatsz bárhol, de szülőházad és szülőfalud csak egy van, és azt tiszteld és szeresd, amíg élsz.

Lázár Béla

## Mi történik Lövétén?

A "Mi történik Lövétén?" sorozat következő témája a 2008-ban felújított pósfalusi iskola történezeit fogja magába foglalni, a jelen pillanatban elvégzett, illetve a még betervezett és el nem végzett munkálatok leírását és folyamatát fogja bemutatni.

Sokunkban immár több alkalommal felmerült, sőt konkrétan megfogalmazódott az utóbbi időben nagyon kevés felújítást élvező pósfalusi iskola rehabilitálása, modernizálása. Erre konkrétan 2008-ban kerülhetett sor, amikor sikerült megtalálni azokat a pénzforrásokat, amelyek fedezték ezeknek a munkálatoknak a költségeit. A tervek és a különböző engedélyek, az építkezési engedély megszerzése után kerülhetett sor a munkálatok meghirdetésére, illetve az elbíráló bizottság döntésére, amely értelmében a székelyudvarhelyi székhelyű kereskedelmi társaság, a TRIGA kft. - illetve ennek egy lövétei alvállalkozó csoportja - nyerte meg a munkálatok elvégzését. A helyi és kormánypénzből tervezett munkálatokra sajnos csak szeptember-október-novemberben kerülhetett sor az erre szánt pénzek késése miatt, így az előzetesen nyári szünetre tervezett munkálatok december elején fejeződtek be. Továbbá a munkavégzés időszaka alatt olyan előre nem látott munkák jelentek meg, amelyeket halasztani nem lehetett, így későbbre tolva a tervezett munkálatok befejezését. A jóisten mégis velünk volt, ugyanis megérkezett az előzetesen igényelt iskolabusz, és így a gyerekek szállítása a központi iskolába rendes körülmények között megoldható.

A beruházás tervezett összértéke 197.516,48 RON (régi pénzben 1,975 milliárd lej), amely összeg kiegészült a már említett, előre nem látott munkálatok értékével, vagyis 65.861,50 RON (régi pénzben 658,615 millió lej), tehát összesen 263.377,98 RON (régi pénzben 2,6 milliárd lej). Az elvégzett munkálatok a következőket foglalták magukba:

- teljes tetőcsere, vízfolyókkal együtt
- nyílászárók (ajtó, ablakok) kicserélése
- illemhelyek kialakítása
- beltéri felújítások (vakolás, falazás, meszelés, villanyhálózat kicserélése)
- kültéri szigetelés, lábazat
- szennyvízgödör elkészítése
- kerítés, kapu felújítása

Az időjárás viszontagságai miatt még a tereprendezés, valamint az épület körüli járda lefektetése maradt hátra, amelyek a megegyezések alapján a tavaszi hónapokban fejeződnek be.

Ezúton is megköszönjük az építő cégnek a minőségi munkáját, ugyanakkor köszönetet mondunk mindazon pedagógusoknak és szülőknek, akik idejüket feláldozva részt vettek a termék kitakarításában és bármilyen munkában. Köszönjük.

Lázár Zoltán,  
polgármester

## Örökség

*folytatás az első oldalról*

Az 50 éves találkozók mérete függött a korosztály létszámától és a mindenkori gazdasági helyzettől.

E találkozókat, amikor már kinőttek egy családi házból, akkor a középszegi malomházban, Kála Bandi asztalosműhelyében, a régi csendőr laktanyán és a piacon levő barakkhelyiségben rendezték meg. ...

Először 1965-ben tartották a népházban. Az akkori korosztály alacsony létszáma a megnövekedett helyiséghez viszonyítva nagyon alacsony volt, és így a családtagokon kívül még vendéget is hívtak.

Az évek folyamán a vendéghívás csakhamar kimaradt, míg 1977-ben már a gyerekek számát is korlátozni kellett. ...

Ennek a dátumnak a megörökítésére szeretnők elindítani ezt a faragott pálcát, amelyet Szakács András készített ajándékba a mi korosztályunknak. Mi az utánunk következő 50 éveseknek ajándékozzuk, hogy legyen ez az ötvenévesek váltóbotja. És ezzel egy időben szeretnők, ha minden 50 éves korosztály ebbe az "Emlékönyvbe" beletenne a krónikájából egy példányt.

Mi itt átadjuk az utánunk következő 50 éveseknek azzal a kéréssel, hogy 1 év múlva ők is adják át a következő korosztálynak. Útjára indítása előtt egy kérésünk van: Úgy őrizzék meg e váltóbotot és az "Emlékönyvet", mint ahogy Jókai regényében őrizték a "Csittvári krónikát."

És így elindult egy szép ünneplési folyamat, amelyet az idén az 1959-ben születettek is nagy tisztelettel megtartottak, és zászlójukra mintegy tisztelet gyanánt az 1929-30-as években épült Népházat varrták, amelyen ott tündökölt három kereszt.

A farsangzárást hála Istennek sikerült a régi szokás szerint megtartanunk, maszkabál, nősemerbál, székelyruhás bál és húshagyókedd.

A legcsodálatosabb két dolog ezekben a napokban a mindig telt ház és a csodálatos székelyruha viselete.

Az idén először sikerült a farsangi felvonulást ugyanúgy megszervezni, mint régen, hiszen a sorrend kialakult a régi szerint: elől a 35 tagú gyermek-fúvószenekar, utánuk az ünneplő nép, majd a sort a népi zenekar zárja.

Végezetül mondjuk el tiszta lelkiismerettel, ritka az a falu, amely a kortársbálok alatt ennyire megtiszteli az ünnepeket, ahol gyerekek, fiatalok büszkén hordják a székelyruhát, és egyre többen újat csináltatnak. És ritka az a falu, amely ősei példáját követve először elmegy hittelt, bizalommal az ősi templomba, és hálát ad Istennek, majd azután megy a Népházba, ahol úgy szórakozik, hogy a színpad fölötti kereszt tiszteletén ne essen csorba.

Áldja meg a jóisten maroknyi népét, hogy tovább tudjon élni és munkálkodni Isten és ember dicsőségére, és Lövete ne vesszen ki népünk szívéből, mert házad lehet száz, lakhatsz bárhol, de szülőházad és szülőfalud csak egy van, és azt tiszteld és szeresd, amíg élsz.

Lázár Béla

## Kenyérmadár

A legrégebbi dolog, amire visszaemlékszem, 3 éves koromban történt.

Akkor már a kisvárosban laktunk, a második lakóhelyünkön, a C blokkban.

Földszinten volt a 2 szobás lakás, melybe berendezkedett öttagú családuk a falusi élet után. A belső szoba amolyan raktárféleség volt, amelyből a csempekályhára, ágyra s az ablak alatt elhelyezett asztalra emlékszem.

Ebben a szobában történtek a varázslatok.

Édesanyám kenyérsütéshez készült.

Én mellette játszadoztam, fakockákból házat építettem porcelánfejű babámnak.

Közben fürge mozgását figyeltem.

Sehogy sem értettem, hogy tud lisztből s burgonyából kenyeret varázsolni.

Már a tekenőt is szerettem. Valamiért közel állt a szívemhez.

Volt, amikor bújócskát játszottam alatta, de legjobb az alvás volt benne. Olyan volt a formája, mint édesanyám öle. Ha ujjacskáimmal végigsimogattam belsejét, melegség futott át rajtam, mintha kivájt belseje visszasimogatott volna.

Kenyérsütéskor a felfordított hokedlire került.

Édesanyám beletörte a forró pityókát, mely szétlövellt a törő lyukain. Ha kezemre spriccolt, égetett.

A lisztet én is kiszedhettem a szórólappal a zsákból, de nagyon kellett vigyáznom, hogy szét ne szórjam a földön. Legtöbbször édesanyám rakta, én meg szitáltam.

Olyan szépen hullt, akár télen a hó!

- Gyermekem, nem hoznád be a kovászt?

Én szívesen tettem.

Lekváros üvegben tartottuk. Ha nem ügyeltem eléggé, elejtettem, csörömpölvé darabokra törött, s indulni kellett a szomszédba.

Édesanyám sosem szeretett a szomszédokhoz fordulni. Pedig szívesen kiszolgáltak, cukorkával is kínáltak.



Sokáig gyúrta a tésztát, öklözte, nyomkodta, csapkodta, a széléről a közepe fele túrta, hogy jól elvegyüljön. Ha elkészült, fehér kendővel terítette le, s kelette. Lassan nőni kezdett, s én mindig megsimogattam a kendőn keresztül, ha anyám nem vette észre. Imádtam ezt a napot, mozgalmas volt, s a frissen sült kenyér illata mennyei.

A kemence a blokk hátánál volt, közel a folyóhoz, melyhez közel mennem sohasem szabadott, de ez a nap kivétel volt, ilyenkor rengeteg alkalommal hátra mentünk, s míg édesanya a tűzzel bíbelődött, én kedvemre szemlélődtem.

- Kenyérsütéskor nem bánt a víz. Ilyenkor nem kell félni tőle!

Biztosan ő is szereti a kenyeret s megszelídül, akár csak én ezen a napon.

A kemence tüze is csodálatos volt, olyan szépen pattogott, duruzsolt, hogy csoda volt hallgatni. Igaz, sosem értettem meg suttogását, de úgy gondoltam, nem is baj, ez is a varázslat része.

A kiszaggatott kenyerek úgy kerültek a hosszú nyelű lapátról a kemencébe, akár a mesében. Ilyenkor mindig elszomorodtam, mert Jancsi jutott az eszembe, akit mostohája hasonló módon szeretett volna megsütni, de szerencsére nem sikerült neki.

Az illatról pontosan tudtam, mikor kész a kenyér.

Édesanyám a lapáttal ki is szedegette, a kimosott tekenőre rakta, s jól megveregette. Pattogott a héja, s borsózott a hátam, amikor aljukat kaparta. Összeszorítva tartottam a szám, hogy fogaim ki ne hulljanak. Kenyérhéjjal mindig jóllaktam, s a tekenő aljából kivakart tésztából készült madárkát még napokig tartogattam.

Azon az emlékezetes napon azonban minden másképp történt.

Édesanyám a nagy fazékból a vizet töltötte, s mindkét keze foglalt lévén, nem tudott megakadályozni cselekedetemben.

Pedig megbénított volna, akár a kígyó, ha csak egy pillantást vetek is rá ...

Én csak a fazékból puha selyemfüggönyként lefele áramló vizet láttam s a felemelkedő gőzfelhőt ...

Hallottam anyám éles kiáltását.

Az eldobott fazék csörömpölvé zuhant a földre, s én még akkor sem értettem meg, miért rohan anyám, kezében nyers pityókaszetelekkel ...

Érezni kezdtem a fájó lüktetést.

Sírtam, visítottam, anyám ölbe kapott ...

Csitított, ringatott ...

Lassan hatni kezdett újabb varázslata, elült szívszagató fájdalom, s én szíjogva álomba merültem.

Ma, amikor ezeket a sorokat írom, szemrebbenés nélkül forráznám le kezem cserébe azért, amit akkor éreztem, édesanyám ölében.

## A vad által okozott károk megelőzése és elhárítása

A vadkár elleni védekezés módszereit három nagy csoportra különíti el a szakirodalom.

E három védekezési forma a mechanikai, a kémiai (vagy vegyi) és a biológiai védekezés.

Mindenekelőtt meg kell azonban jegyezni, hogy a tapasztalatok szerint a védekezési, elhárítási és kármegelőzési módok akkor tudnak igazán hatékonyak lenni, ha azok alkalmazásával a vadászatra jogosult és a föld használója (tulajdonosa) együtt tud és együtt hajlandó is működni.

A mechanikai módszerek közé soroljuk azt, amikor maga a gazda megy ki a területére, és ostorral pattogtat, illetve valamilyen más eszközzel zajt csinál, bűzös anyagot (pl. gumit) éget megfelelő biztonsági intézkedések mellett, és a vad testi épségét nem fenyegető, de riasztásra képes rövidlábú kutyákat alkalmazva védi meg a termését.

A kerítés alkalmazható mező- és erdőgazdasági körülmények között egyaránt. Lehet szokványos mechanikai védelmet biztosító (erdősítés, gyümölcsös, kertészeti kultúra stb.), de lehet elektromos hatású, villanypásztor is. E kerítések sok esetben kombináltak egyéb védelemmel. Ilyen lehet a vegyi védelem körébe tartozó szaghatás, a villanypásztor-perionháló kombináció és villanypásztor-szaghatás alkalmazása is. Az erdei kármegelőzés egyik módszere az egyedi védelem, amikor a nagyobb méretű (pl. suháng) szaporító anyagot egyenként védjük a rágás, kéregkárosítás vagy a töréskár ellen. Gyakorlati kivitelem minden esetben feltételezi a karó alkalmazását, valamint azon kívül a törzs körbefogását náddal, tüskés ágakkal, erős műanyag csővel (kartoplaszt) vagy valamilyen arra alkalmas anyagú hálóval. Mechanikai védekezési módok körébe tartoznak még a különböző hanghatást és fényjelenséget előidéző eszközök, mint a karbidágyú vagy az időnként ismétlődő villanófény, illetve ezek társításai. A választás a helytől (terület alakja, kiterjedése), időtől (növény fejlődési állapota) és egyéb körülményektől (kárvészély nagysága) függ.

A második nagy csoport a kémiai vagy vegyszeres védelem.

Évtizedekre visszamenő tapasztalat, hogy a különböző vadriasztó készítmények előállítói évente jelennek meg új - és minden eddigit túlszárnyaló hatásúnak ígért, reklámozott - termékekkel a piacon.

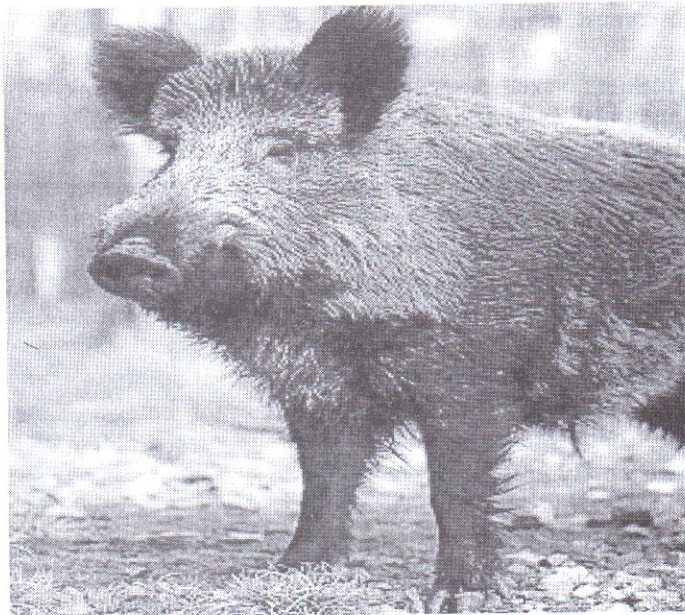
A következő évben jön a másik, ami a reklám szerint még az eddigieknél is jobb, hatásosabb, de mindenesetre drágább. Vannak területvédő riasztó (repellens) szerek, amelyek a, legalábbis ember számára, kellemetlen szaggal nagyobb területet elárasztanak. A másik fajtájuk az a vegyi védelem, amit a károsításnak kitett egyetlen erdei vagy mezei kertészeti növényen fejt ki az oda felhordott anyag. Ez lehet kéregkárosítást megelőző, rügy- és hajtásrágás ellen alkalmazott, vetésre előkészített makk vagy egyéb mag (pl. kukorica) felületére csávázószerként felvitt kemikália.

Mint az már az előző védekezésnél is szóba került, ezek egymással is kombinálhatóak. Van, illetve volt olyan szer-sorozat, amelyből három különböző szaghatású készítményt lehetett kapni, és ezeket hetente - tíznaponta cserélve kihelyezni, mert mire az egyiket megszokta vol-

na a vad, addigra jött a következő riasztó szag, és így pl. a gabonák kritikuss, betakarítás előtti érési idejét ki lehetett ezzel a 20-30 napos hatású háromféle szerrel tölteni, a termést nagymértékben meg lehetett védeni.

A harmadik csoportba sorolt biológiai védelem az alkalmazó személyét tekintve kétfelé bontható.

A jogosultnak, azaz a vadász - vadgazdának elsődlegesen a fegyverrel való védelemre, elhárításra van kizárólagos joga, hiszen ezt a gazda nem gyakorolhatja. Ez a vadállomány olyan szabályozásához vezethet jó esetben, aminek eredményeként megszűnik, vagy jelentősen csökken a vadkár.



A másik lehetősége a vadföldművelés, ami az elterelő, "lekötő" módszerrel el tudja vonni a vadat az azonos növény erdőn kívüli károsításától, és némi hatással lehet az erdei károk megelőzésére is. Ez utóbbiakban nagyobb szerepet kaphat a téli vadetetés, mint a vadászatra jogosult erdei károkat megelőző tevékenysége, hiszen az erdőben bekövetkező kárformák jelentkezése sokszor egybeesik a szűkös téli táplálkozási időszakokkal. Arra azonban ügyelni kell, hogy az etető ne legyen kárveszélyes fiatal állomány közelében. Az erdőgazda is segíthet ez utóbbi gondon, amikor "rágófákat" dönt, és annak rügyeit, vékony ágait a vadnak "tálalja", mielőtt a faanyagot feldolgozná. Az erdő kezelője sokat tud tenni a kármegelőzés érdekében a vad által kedvelt töltelékfák és cserjék felújításba vagy telepítésbe való bevitelével. Ha ezeket a fajokat jól választja meg, akkor a vad a célállomány fajtái, illetve egyedei helyett ezeket az általa jobban kedvelt fajokat fogyasztja (celtisz, juharok, meggyfélék stb.), vagyis elvonhatjuk velük a vadat a károsítástól. A mezőgazdasági földhasználóval gyümölcsöző kármegelőzési együttműködés alakítható ki, amennyiben az erdőhöz közel nem kárérzékeny kultúrák (pl. vetett fűkeverék, lucerna stb.) találhatók, ha a kedvelt kopaszbuza helyett - akár terméskülönbözet kompenzálása árán! - toklászosat termel a mezőgazda, illetve ha a védekezésben tevélegesen vagy anyagi támogatással közreműködik.

Török József

# Egészségünk

## Magas vérnyomás

A vérnyomással a keringő vér nyomását vagy erejét mérjük az erekben. Mivel ez a nyomás változik, amikor a szív összehúzódik és elernyed, a vérnyomást két számmal fejezzük ki: szisztolés és diasztolés nyomással. Például 120/60 - az első szám, a "120" a szisztolés nyomás, és a második szám, a "60", a diasztolés nyomás. A szisztolés nyomás akkor keletkezik, amikor a szív összehúzódik, pumpál, és a vért kinyomja a szívből az erekbe. A diasztolés nyomás akkor keletkezik, amikor a szív elernyed.

A vérnyomás jelentősen változik a nap folyamán. Általában alacsonyabb, amikor pihenünk, és magasabb, amikor aktívak vagyunk. A különböző testhelyzet is megváltoztatja a vérnyomást. Más tényezők is befolyásolják a vérnyomást, mint az érzelmek, terhesség, dohányzás, gyógyszerek. A magas vérnyomás súlyos egészségügyi problémákhoz vezethet, ezért évente egyszer mérassunk vérnyomást, és ha az orvos azt tanácsolja, gyakrabban.

### Egészséges vérnyomás

A 140/90 még elfogadhatónak mondható, de ha a vérnyomás huzamosan 140/90 felett van, magas vérnyomásnak nevezzük. Ha csak egyszer mérünk 140/90-nél magasabb értéket, ez még nem jelent magas vérnyomást, a diagnózis felállításához még többször meg kell mérni a vérnyomást.

### Mi okozza a magas vérnyomást?

- 90-95 százalékban okát nem lehet megállapítani.
- A többi esetben a magas vérnyomás más betegség tünete, mint például az ateroszklerózis vagy veseproblémák.
- Bármely korban felléphet, de idősebbeknél gyakrabban fordul elő.
- Gyakrabban fordul elő túlsúlyosoknál, magas mennyiségű alkoholt fogyasztóknál, fogamzásgátlót szedő nőknél és azoknál, akiknek a családban már előfordult magas vérnyomás.

### Tartsuk a vérnyomást egészséges kereteken belül!

#### 1. Életmódváltoztatás

- dohányzás abbahagyása, egészséges testsúlytartás, egészséges táplálkozás, zsíros, sós ételek kerülése, korlátozni az alkoholfogyasztást, mozgás, a stresszes életmód is vezethet magas vérnyomáshoz

#### 2. Gyógyszeres kezelés

- ha gyógyszeres kezelés alatt állunk, szedjük rendszeresen gyógyszereinket, és kövessük az orvos utasításait
- ha úgy érezzük, hogy egy gyógyszer bármilyen oknál fogva nem felel meg számunkra, ne változtassuk meg az adagot, látogassuk meg az orvosunkat, és főleg ne a szomszédasszony vérnyomáscsökkentő gyógyszereit próbáljuk ki.

### Miért kell kezelni a magas vérnyomást?

A magas vérnyomást "csendes gyilkos" néven is emlegetik, mivel gyakran nem észlelünk semmilyen figyelmeztető jelt sem. Ezért sokan nem is veszik komolyan. Sajnos nagyon sok esetben az első jel már egy nagyon komoly probléma, mint például az agyvérzés (szélütés). A magas vérnyomás lassan tönkreteszi az ereket, szívet, vesét. Az évekig tartó tünet- és panaszmentes időszak után alakulnak ki a súlyos szövődmények: szívelégtelenség, agyvérzés, trombózis, veseelégtelenség, melyek halálhoz is vezethetnek

Miklós Emilia

# Válságban

folytatás az első oldalról

Lassan oda kerülünk, hogy a normális, egészséges embernek szégyellnie kell magát, hogy miért nem született egy kis ferde hajlammal, hisz manapság az a menő, és nem az egészséges gyermekáldásos család. Sodródunk a "kutyavilág" felé, pedig egy kisgyermek tekintetével semmi sem ér fel...

Előítélkezünk, rágalmazunk, rosszindulatoskodunk, pletykálkodunk, kárörvendünk, másokon heherészünk, pedig nem ezt kellene tennünk ebben a tolvajnak álló világban, hanem békét kellene teremtenünk a szívünkben, hogy türelmesebbek lehessünk embertársainkkal szemben. Nagy szükség van erre mostanság, amikor bárki után becsapódhat egy ajtó, bárki egyedül maradhat pillanatok alatt...

Ebben a hidegen zajló világban, kis közösségünkben nagyon fontos, hogy türelemmel, felebaráti szeretettel közeljünk egymáshoz a mindennapjainkban. Hisz genetikailag is mind testvérek, rokonok vagyunk. Erről bárki meggyőződhet, ha megkapirgálja egy kicsit régi anyakönyveink sárgult lapjait. Itt mindenki rokon, testvér, sógor mindenkivel! Legyen ez az erősségünk! Ezzel a tudattal, az összetartozás tudatával talán sikerül kisebb-nagyobb nehézségekkel a válságot "simábban" átvészelnünk.

Mihály János

## A farsangzárás két képben



Megkérdeztük diákjainkat, hogy **"Milyen egy ideális iskola számukra?"** Íme, néhány válasz:

"Szerintem jó lenne feljavítani a pályát, a sportpályát, hogy füves legyen."

"Szerintem úgy lenne tökéletes az iskola, ha lenne egy büfé és egy kisebb uszoda, ahol órák után úszkálhatnánk."

"Jó volna, ha mindenki először kijárná az I-IV. osztályt, később eldöntené, hogy V-VIII. osztályban milyen tantárgyakat tanulna szívesebben, persze mindegyik tantárgy lenne rendesen, de ha valaki valamiből jobb, jobban szereti azt a bizonyos tantárgyat, akkor abból több órája is lenne. Az iskolának jó volna egy étkezdé, egy uszoda, mindenkinek külön szekrény, modern bútorzat. Szerintem ilyen egy ideális iskola."

"Én nem vágyom egy luxus iskolára, ahol még a táblát is gombnyomással kell letörölni, de azért azt szeretném, hogy ebben az iskolában egy kicsit több minden legyen. Például egy uszoda, ahol legalább 2 úszóóra is lenne."

"Szerintem egy ideális iskolában számítógépek vannak minden osztályban. Több tornaórának kellene lennie egy héten. Nagyon jó lenne, ha minden tanárnak külön osztálya lenne (pl. magyar kabinet, fizika, kémia stb.)."

## Vidám sorok

Felszáll egy buszra az öreg székegy, majd útközben szellent egy nagyon nagyot.

Erre felpattan egy öreg néni, így szól:

- Ez hallatlan!

- De szaga van!

Utána felpattan egy öreg bácsi, és így szól:

- Kikérjük magunknak!

- Már kint van!

Erre felpattan egy néni, ő így szól:

-No, de kérem, itt többen is vagyunk!

-Hát osszák el egymás között!

Silye Ákos VIII.B osztály

## Visszatekintés a maszkabálra

Iskolánkban hagyomány, hogy minden farsang végén álarcosbált szerveznek az óvodásoknak és az iskolásoknak. Az idén február 17-én, kedden volt az óvodások maszkabálja. Sok kis gyermek öltözött fel maskarába, őket édességgel jutalmazták. Szerdán került sor az iskolások karneváljára, ott is sok gyermek mutatkozott be a színpadon. Az ötletesebbek jutalomban részesültek. Mindkét nap jól telt a népházban. A gyermekek sokat mulattak. Mindkét délután lehetett vásárolni ízletes kürtőskalácsot.

Márton Enikő, Orbán Magdolna, Gábos Adél, Silye Szidónia - VIII.B



## Nők napja

Itt van már a nők napja,  
Köszöntelek, édesanya,  
Kikelt már a hóvirág,  
Csokorba kötöm, hogy te csodáld.

Piros csokros hóvirágom,  
Elbújtatom előled,  
Átadom majd tenéked,  
Mikor végre meglephetlek.

Egyed Réka V. B

## Nők napja

Itt van már a nők napja,  
Mindjárt itt a tavasz hangja.  
Kinyílt már a hóvirág,  
Régen vártunk terád.  
Minden nő örül e napnak,  
Én is vettem virágcsokrot anyunak.  
Kivirítanak a nárciszok,  
Szereted a nőnapot?

Orbán Szilárd V. B

## Édesanyámnak

Nincsen a gyermeknek  
Olyan erős vára,  
Mint mikor az anyja  
Öt karjaiba zárja.

Nincsen őrzőbb angyal  
Az Édesanyánál,  
Ébreg csillag színes  
Szeme sugaránál.

Nincs is annyi áldás,  
Amennyi sok lenne,  
Amennyit az anya  
Meg ne érdemelne.

Orbán Magdolna, Silye Szidónia, Márton Enikő, Gábos Adél - VIII. B osztály

## Március 8

Közeledik a nők napja,  
Mindenki várva várja,  
Március nyolc alkalmával  
Felkösztöntjük a nőket virággal.

Rózsával, tulipánnal  
Felkösztöntjük anyukánkat,  
Nagymamánk sem maradhat ki,  
Felkösztöntjük őt is.

András Tünde és  
György Krisztina V. B

## Horoszkóp

Kos: Ezen a héten nagyon lehagoltan érzed magad, ez a suli gyötrelmei miatt van!

Bika: Csütörtök a szerencsétlenség napja lesz számodra!

Ikek: Rátalálsz az igazi énedre!

Rák: Nézz körül az úton, mert lehet, hogy megbotlasz!

Oroszlán: Neked valaki nagyon fog hiányozni a hónap alatt!

Szűz: A tanulást részesítsd előnyben!

Mérleg: Ezen a héten a szerelem rád talál!

Skorpió: A skorpió szúrása utolér!

Nyilas: Az amor nyila eltalál!

Bak: Tanulj szorgalmasan, mert hanem a bal-szerencse utolér!

Vízöntő: Álmodban leöntenek egy vödör vízzel!

Halak: Elúszik a szerencséd!

VI.B osztályos lányok

## Filmajánló

A másik Boleyn lány  
Rendezte: Justin Chadwick  
Főszereplők: Natalie Portman  
Scarlett Johansson  
Eric Bana

Anglia a reneszánsz küszöbén. A király, VIII. Henrik, erős kézzel irányítja az országot. Ám Katherine, spanyol származású felesége, nem tudja fiúgyermekkel megajándékozni őt, így a király jogos trónörökös nélkül marad.

Tudomást szerez erről a Boleyn nemesi család, és a befolyásuk növelése érdekében lányukat, Annát bocsátják a király kedvére, hogy teljesítse annak legfőbb vágyát, és fiúutóddal ajándékozza meg. Ám szerencsétlen fordulat folytán Henriknek Anna húga, Mária nyeri el tetszését, aki meg is adja a királynak, amire vágyik.

Hogy lesz mégis Boleyn Anna Anglia királynője? Erre kapunk választ szeretet, árulás, törtetés, szerelem, hűség és sok más érzés ösvényén végigvezetve.

Korhű ábrázolás, kalandos történet nyomán repülhetünk vissza Anglia múltjába, és nyerhetünk bepillantást a gyönyörű ruhák, nagy vadászatok és érdekházasságok korába.

A film Philippa Gregory azonos című könyve nyomán készült, és 2008-ban jelent meg a mozivásznakon, igencsak nagy sikert aratva.

M.S.

## ANYAKÖNYVI HÍREK

2009. január

- Születések száma: 1  
FAZAKAS FANNI
- Házasságkötések száma: -
- Összinté részvétünket fejezzük ki a januárban elhunyt lakosok hozzátartozóinak:  
MIHÁLY ANDRÁS  
BALÁZS LAJOS  
LÁZÁR IGNÁCZ

## ESEMÉNYNAPTÁR

Március - Böjtmás hava

- 8.- A nők nemzetközi napja
- 15.- Az 1848-as forradalom kirobbanása
- 21.- Tavaszi napéjegyenlőség
- 25.- Gyümölcsoltó Boldogasszony
- 29.- Feketevasárnap (a nyári időszámítás kezdete)

## Régi arcok sárgult fényképeken



csoportkép 1942-ből

## Labdarúgás - előzetes

Az időjárás még messze nem tavaszi, még a szánkókat, síleceket sem rakták el a családok, s máris fényesíthetik a focipöket a gyerekek meg a fiatalok, ugyanis hamarosan kezdetét veszi a nagypályás labdarúgás tavaszi időnye.

Március 1-jén 15 órától a felnőtt csapat Románia Kupamérkőzésen látja vendégül az egy osztállyal magasabb bajnokságban szereplő Homoródmás labdarúgóit. A mérkőzésnek nincs hatalmas tétje, viszont jó lehetőséget ad a felkészülésre a közelgő bajnokság kezdete előtt. Nem szabad azt sem elfelejteni, hogy a szomszéd települések közötti mérkőzések nagyobb odafigyelést igényelnek még akkor is, ha csak kupameccsről van szó. A versengés, rivalizálás már évek, nemzedékek óta folyik.

Az Udvarhely Körzeti Bajnokság március 22-én veszi kezdetét. A Lövete Sport Egyesület focijai Korondon fognak pályára lépni, és próbálnak meg minél tisztességebb eredményt kiharcolni.

Az ifjúsági csapat szintén március 22-én kezdi meg szereplését a Hargita megyei bajnokságban. A balánbányai Bányász hasonló korú labdarúgóit látja vendégül, majd a következő fordulóban Maroshévízre látogatnak. A Helyi Tanács, valamint a Hargita Megye Tanfelügyelőség beleegyezése esetén ettől az évtől az ifjúsági csapat szállítása várhatóan az iskolabuszszal lesz megoldva.

A sportegyesület nagyon szépen megköszöni annak a néhány támogatónak a segítségét, akiknek köszönhetően a tavalyi évben kb. 60 fiatal részt tudott venni különböző bajnokságokban, képviselték községünket, és kisebb-nagyobb sikerekkel örvendeztették meg a lakosság sportkedvelő részét.

Györgylőrincz Ernő

## LÖVÉTEI KIÁLTÓ

Megjelenik havonta, kiadja a LÖVÉTEI KIÁLTÓ EGYESÜLET

Főszerkesztő: Mihály János, titkár: András Kinga, tördelés és szerkesztés: Mag István, korrektúra: Lázár Emília  
Munkatársak: András Magdolna, András Zsolt, Györgylőrincz Ernő, Lázár Béla, Lázár Zoltán, Miklós Emília, Molnár Juliánna, Pál Erzsébet

Támogatók: Lövete Község Helyi Tanácsa, Lövete Közbirtokossága, Select Metleplast kft.

A szerkesztőség elérhetősége: Lövete Községi Könyvtár, tel.: 0266-220806, e-mail: loveteikialto@freemail.hu